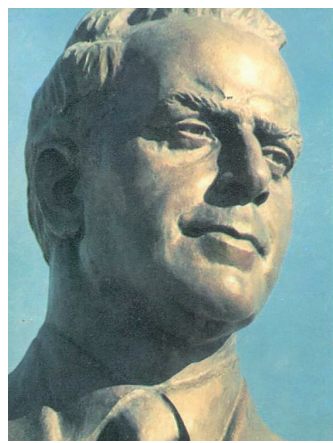

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Aliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

16 sentyabr
2025-ci il,
çərşənbə axşamı
№ 165 (6992)
Qiyməti
60 qəpik

Son beş ilin tarixi Zəfər tarixidir!

**İlham Əliyev: Heç bir xarici qüvvə
bizim iradəmizə təsir edə bilmədi.
2023-cü ilin sentyabr hadisələri,
antiterror əməliyyatı bir daha göstərdi ki,
heç kim bizim qabağımızda dura bilməz**

QIRMIZI BAZAR

➔ Bax səh. 4

Bura doğma Qarabağ diyarıdır!

**Dövlət başçısının ardıcıl səfərləri işğaldan azad olunmuş ərazilərdə layihələrin sürətlə və
yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə güclü impuls verir**

➔ Bax səh. 2-3

İqtisadi Şuranın iclasında...

Sentyabrın 12-13-də İqtisadi Şuranın sədri, Baş nazir Əli Əsədovun rəhbərliyi ilə keçirilən iclasın gündəliyində 2026-cı il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin proqnoz layihələri və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəriciləri, dünya iqtisadiyyatının inkişaf meyilləri, cari iqtisadi vəziyyət və 2025-2029-cu illər üzrə yenilənmiş makroiqtisadi proqnozlar, 2026-2029-cu illərdə büdcə siyasətinin əsas məqsəd, istiqamət və hədəfləri, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun yenidən qurulması və bərpası ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi və Böyük Qayıdış Proqramının təmin edilməsi, Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi və nəticə əsaslı büdcə mexanizminin tətbiq olunduğu sahələr və digər məsələlər ətrafı müzakirə olunub.

İclasda ölkəmizin cari iqtisadi vəziyyətinin qənaətbəxş olduğu və mövcud makroiqtisadi göstəricilərin dayanıqlı inkişafın qorunmasında əsaslı bazis yaratdığı vurğulanıb. Qlobal və regional iqtisadi reallıqlar, xüsusilə də dünya enerji, ərzaq və maliyyə bazarlarında baş verən proseslər milli iqtisadiyyata təsir etsə də, 2025-ci ilin ötən 8 ayı ərzində qeydə alınmış makro-fiskal nəticələr uğurlu olub. Sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının uğurlu icrası nəticəsində 2025-ci ilin yanvar-avqust aylarında ölkədə 83 milyard manatdan...

➔ Bax səh. 5

Birlikdə yaratmaq, birlikdə qorumaq!

➔ Bax səh. 6

**Qarabağda son pərdə: antiterror əməliyyatının
siyasi və strateji yönələri**

➔ Bax səh. 6

**Azərbaycanın xarici ticarət partnyorlarının
sayı 170-ə çatıb**

➔ Bax səh. 5

Ankara - İrəvan münasibətləri: prinsiplər dəyişməzdir

Cənubi Qafqazda sabitliyin və əbədi sülhün bərqərar olması istiqamətində atılan addımlar prosesə sürət qazandırır. Avqustda Vaşinqtonda baş tutan görüşlər və imzalanan sənədlər, xüsusilə, sülh sazişi layihəsinin paraflanması danışıqların müsbət nəticə ilə yekunlaşacağı barədə ümidləri artırır. 2022-ci ildən start götürmüş sülh prosesi ümumilikdə Cənubi Qafqazın yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması üçün real vasitədir - bu, mühüm bir coğrafiyada yeni münasibətlər sistemi formalaşdıracaq. Belə ki, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülhün imzalanması həm Bakı-İrəvan, həm də Ankara-İrəvan münasibətlərinin normalaşmasına yol açacaq. İndiki məqamda İrəvan həm də Türkiyə ilə münasibətləri yeni çərçivəyə salmaqda maraqlı olduğunu ortaya qoyur. Çünki Türkiyə ilə Azərbaycanın strateji əməkdaşlığı bölgədə yeni təhlükəsizlik arxitekturası yaratmaqla yanaşı, həm də bölgənin gələcək inkişafının əsas formüluna çevrilib.

Yeri gəlmişkən, ötən həftəsonu iki ölkə arasında normalaşma prosesinə cavabdeh olan nümayəndə heyətləri arasında görüş olub - Türkiyə nümayəndə heyəti Ermənistanı səfər edib. Səfərdən öncə Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinin...

➔ Bax səh. 7

Fransada iqtisadi vəziyyət qeyri-qənaətbəxşdir

➔ Bax səh. 6

BMT Baş Assambleyasının tarixi qətnaməsi

➔ Bax səh. 7

Bura doğma Qarabağ diyarıdır!

Dövlət başçısının ardıcıl səfərləri işğaldan azad olunmuş ərazilərdə layihələrin sürətlə və yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə güclü impuls verir

Vətən müharibəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası intensiv şəkildə davam etdirilir. Göz önündə otuz ili əhatə edən işğal dövründə tamamilə dağıdılmış, viran qoyulmuş ərazilərdə yeni, daha abad, daha gözəl Qarabağ forma-

laşır. Şanlı zəfərlərimizin əsas memarı olan Prezident İlham Əliyevin tez-tez bəhs olunan ərazilərə səfərlərə getməsi, bütün mərhələlərdə Özü'nün dəyərli tövsiyələrini verməsi layihələrin sürətlə və yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə

güclü impuls verir.

Dövlətimizin başçısı bu günlərdə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə növbəti dəfə səfərdə olub. Səfər çərçivəsində Prezident İlham Əliyev Xocavənd rayonunun Qırmızı Bazar qəsəbəsində Qırmızı Bazar,

Hadrut qəsəbələrinin və Sos kəndinin sakinləri, eləcə də Xocalı rayonunun Badara kəndində Badara, Daşbulaq, Seyidbəyli və Şuşakənd kəndlərinin sakinləri ilə görüşüb, həmçinin bir sıra təməlqoyma, açılış və digər mühüm tədbirlərə qatılıb.

Füzuli rayonunda Qaraxanbəyli kəndinin təməli qoyulub

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə növbəti səfəri çərçivəsində Prezident İlham Əliyev Füzuli rayonunun yeni salınacaq Qaraxanbəyli kəndinin təməlini qoyub.

Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov dövlətimizin başçısına görülməli işlər barədə məlumat verib.

Bildirilib ki, yeni salınacaq kəndə Ermənistanın işğalı zamanı dağıdılmış Qaraxanbəyli və Merdinli kəndlərinin sakinləri yerləşdiriləcək.

Layihə iki mərhələdə icra olunacaq. Gələn il yekunlaşdırılması nəzərdə tutulan birinci mərhələ 87 hektara yaxın ərazidə həyata keçiriləcək. Bu mərhələdə 404 ailənin, ümumilikdə 1861 nəfərin köçürülməsi nəzərdə tutulur. Ərazidə 81 ədəd iki, 202 ədəd üç, 101

ədəd dörd, 20 ədəd beş-otaqlı olmaqla 404 fərdi ev inşa ediləcək. Kənddə sosial infrastrukturun, o cümlədən inzibati və xidmət binalarının, məktəbin, uşaq bağçasının, tibb məntəqəsinin inşası, 16 kilometrə yaxın daxili yolların, həmçinin elektrik, qaz, su və kanalizasiya xətlərinin çəkilməsi planlaşdırılır.

2027-2030-cu illəri əhatə edəcək ikinci mərhələ isə 230 hektara yaxın ərazidə icra olunacaq. Həmin dövr buraya 1075 ailənin, ümumilikdə 4093 nəfərin köçürülməsi nəzərdə tutulur. İki, üç, dörd və beş-otaqlı olmaqla 771 fərdi ev və iki-üçmərtəbəli yaşayış binaları inşa ediləcək. İkinci mərhələ çərçivəsində də məktəbin və 2 uşaq bağçasının inşası planlaşdırılır. Əhalinin və evlərin sayı kəndin 20 illik perspektiv inkişafı nəzərə alınmaqla müəyyən edilib.

Hadrutda yeni məsciddə eyni vaxtda 210 nəfərin ibadət etməsi mümkün olacaq

Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsindən sonra Azərbaycan dövlətinin və Heydər Əliyev Fondunun söyi ilə həmin ərazilərimizdə Ermənistan tərəfindən dağıdılmış dini-tarixi abidələrin əvvəlki görünüşünə uyğun bərpası, həmçinin yeni məscidlərin inşası istiqamətində ardıcıl işlər görülür. Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsində Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə burada yeni inşa olunmuş məscidin açılışının əyani təşdidir.

Açılış tədirdə “PMD Projects” MMC-nin direktoru Nəriman Topçubaşev əvvəlcə dövlətimizin başçısına inşası davam edən Hadrut yaşayış məhəlləsi barədə məlumat verib.

Bildirilib ki, hazırda Hadrut qəsəbəsində “PMD

GROUP” tərəfindən 28 ədəd ikimərtəbəli fərdi evin tikintisi aparılır. 3,6 hektar ərazini əhatə edən inşaat işləri sürətlə, eyni zamanda, yüksək keyfiyyətlə icra olunur.

Prezident İlham Əliyev qəsəbədə inşa edilmiş məscid barədə də məlumat verilib.

Qeyd edək ki, bu məscidin təməlini dövlətimizin başçısı 2021-ci ilin oktyabrında qoyub.

Məscidin minarəsinin hündürlüyü 25 metrə yaxındır. Burada eyni vaxtda 210 nəfərin ibadət etməsi mümkün olacaq. Birinci mərtəbə kişilərin, ikinci mərtəbə isə qadınların ibadət etməsi üçün nəzərdə tutulub. Məscidin fasadında milli ornamentlərə uyğun xüsusi bəzək elementlərindən istifadə olunub.

10 ailə Qırmızı Bazar qəsəbəsinə qayıdıb

Səfər çərçivəsində Prezident İlham Əliyev Xocavənd rayonunun Qırmızı Bazar qəsəbəsində olub.

Qarabağ bölgəsinin məşhur yaşayış məntəqələrindən olan, mühüm strateji və coğrafi mövqeyə malik Qırmızı Bazar qəsəbəsi 2023-cü ildə Silahlı Qüvvələrimizin antiterror əməliyyatı nəticəsində Azərbaycanın nəzarətinə keçib.

Bundan sonra qəsəbədə elektrik və qaz xətləri, həmçinin artezian quyu su bərpası olub, sayğaclaşdırma prosesinə başlanılıb, 2 transformator quraşdırılıb, 3 su anbarı təmir edilib, 11 kilo-

metrdən çox uzunluqda təbii qaz xətti çəkilib. Hazırda Qırmızı Bazar qəsəbəsində ictimai-məişət obyektləri, həmçinin istehsal emalatxanası fəaliyyət göstərir.

Qəsəbədə 300 fərdi ev mövcuddur ki, onlardan da 71-i yararsızdır, 229-u isə qismən yararlıdır. Artıq 10 ev istismara hazırdır. Ümumilikdə 2025-ci ilin sonuna qədər 217, 2026-cı ildə isə 12 fərdi ev bərpa olunacaq. Hazırda 10 ailə (39 nəfər) qəsəbəyə qayıdıb.

Dövlətimizin başçısı qəsəbəyə köçmüş İslam Dadaşovun evində olub, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

Hadrutda abadlıq-quruculuq layihələri davam etdirilir

Səfər çərçivəsində Prezident İlham Əliyev Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsində həyata keçirilən layihələrlə tanış olub.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı qəsəbə erməni işğalından azad ediləndən sonra burada genişmiqyaslı abadlıq-quruculuq layihələri icra olunub və hazırda da bu istiqamətdə işlər davam etdirilir.

“Hadrut” qovşaq yarımstansiyası və Rəqəm-sal İdarəetmə Mərkəzi, yeni hərbi hissə, ümumi uzunluğu 12,5 kilometr olan Füzuli-Hadrut avtomobil yolu istifadəyə verilib, transformator məntəqəsi tikilib, mövcud elektrik xətləri bərpa olunub, 8 su anbarı təmir

edilib, yeni su, kanalizasiya və qaz xətləri çəkilib, qəsəbədəxili yollarda təmir işləri aparılıb. Qəsəbədə zəruri sosial infrastruktur, o cümlədən hotel, ticarət və ictimai-iaşə obyektləri yaradılıb.

Hadrut qəsəbəsində ümumilikdə 541 ev var ki, onlardan da 462-si yararsız, 79-u isə qismən yararlıdır. Bu evlərdən 10-u artıq istismara hazırdır. Qismən yararlı evlərin hamısı ilin sonuna qədər bərpa ediləcək.

Hazırda 10 ailə, ümumilikdə 41 nəfər öz dədə-babası yurduna Hadrutda qayıdıb.

Dövlətimizin başçısı qəsəbə sakinini Zəhid Mustafayevin evində olub, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

Xocavəndin Sos kəndində 10 ev istismara hazırdır

Prezidenti İlham Əliyev Xocavənd rayonunun Sos kəndində olub. Qeyd edək ki, Sos kəndi 2023-cü ildə Silahlı Qüvvələrimizin həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatı zamanı Azərbaycanın nəzarətinə keçib.

İndiyədək kənddə mövcud elektrik və qaz xətləri, subartezian quyuları bərpa olunub, 2 transformator quraşdırılıb, sayğaclaşdırma prosesinə başlanılıb, 3 su anbarı təmir edilib, təqribən 5 kilometr uzunluğunda təbii

qaz xətti çəkilib.

Sos kəndində 259 mövcud fərdi evin 70-i yararsız, 189-u isə qismən yararlıdır. Hazırda 10 ev istismara hazırdır. İlin sonuna qədər daha 75 ev istismara hazır olacaq. 2026-cı ildə isə 104 evin bərpası nəzərdə tutulur.

İndiyədək 10 ailə (46 nəfər) kəndə qayıdıb.

Prezident İlham Əliyev kəndə köçmüş Hamlet Gülməmmədovun evində yaradılan şəraitlə tanış olub, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

Xocalının Şuşakənd kəndində sosial infrastrukturun qurulması istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilib

Xocalı rayonunun Şuşakənd kəndi ilə tanışlıq zamanı Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov burada görülmüş işlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verib.

Qeyd edək ki, bu kənddə Silahlı Qüvvələrimizin iki il əvvəl həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatı zamanı Azərbaycanın nəzarətinə keçib.

İndiyədək kəndin sosial infrastrukturunun qurulması istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilib və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Belə ki, mövcud elektrik xətləri, 3 su anbarı, subartezian quyu su bərpası olub, transformator quraş-

dırılıb, sayğaclaşdırma işlərinə başlanılıb, qaz xətti çəkilib, mövcud içməli su şəbəkəsi təmir edilib. Bundan başqa, rabitə xətlərinin layihəsi təsdiqlənib və bu istiqamətdə hazırlıq işləri görülür. Kənddə bayraq meydanı salınıb, kənddaxili yollar asfaltlanıb.

Şuşakənddə ümumilikdə 263 fərdi ev var. Onlardan 91-i yararsız, 172-si isə qismən yararlıdır. Bu evlərdən artıq 15-i istismara hazırdır. Bu ilin sonuna qədər daha 85 ev bərpa ediləcək. 2026-cı ildə isə 72 evin bərpası planlaşdırılır. Hazırda kənddə 15 ailə (59 nəfər) qayıdıb.

Dövlətimizin başçısı kəndə köçmüş Zaur Rzaevinin evində olub, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

əvvəli 2-ci səhifədə

Bura doğma Qarabağ diyarıdır!

Dövlət başçısının ardıcıl səfərləri işğaldan azad olunmuş ərazilərdə layihələrin sürətlə və yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə güclü impuls verir

Qarabağ Universitetinin Klinikasının binasının və yeni tədris korpusunun açılışında

Səfər çərçivəsində Prezident İlham Əliyev Xankəndi şəhərində Qarabağ Universitetinin Klinikasının binasının, Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin tədris korpusunun açılışında iştirak edib.

Yeni tədris ilindən Qarabağ Universitetində Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsi fəaliyyətə başlayacaq. Fakültənin tədris korpusu müasir tələblərə cavab verən avadanlıqla təchiz edilib. Bina 10 dər və 9 auditoriya otağı, 3 laboratoriya, iş və imtahan otaqları, istirahət zonaları, kitabxana, brifinq zalı yaradılıb. Burada, həmçinin mikrobiologiya, histologiya laboratoriyaları, hüceyrə yetişdirmə və digər inzibati otaqlar fəaliyyət göstərəcəkdir.

Fakültədə yerli və xarici ekspertlərin birgə hazırladığı, beynəlxalq təcrübələrə əsaslanan altı illik tibb və dörd illik tibb bacısı proqramlarının tədrisi həyata keçiriləcəkdir. Burada təbiiq olunacaq müasir təhsil modeli tələbələrin nəzəri biliklərini Qarabağ Universitetinin Klinikasında praktik vərdişlərə çevirməyə imkan yaradacaq. Tələbələrə tədqiqat aparmaq və liderlik keyfiyyətlərini inkişaf etdirmək üçün də hərtərəfli imkanlar veriləcəkdir. Fakültənin fərqli xüsusiyyətlərindən biri isə seçmə fənni olaraq incəsənət proqramının tədris planına daxil edilməsidir. İncəsənət tələbələrin özünüifadə, qrup daxilində əməkdaşlıq və ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Dövlətimizin başçısı Qarabağ Universitetinin Klinikasının binasında yaradılmış şəraitlə tanış olub. Klinikada Prezident İlham Əliyevin bu ilin fevralında imzaladığı fərmana əsasən yaradılıb. Klinikanın binasında 23 həkim otağı, laboratoriyalar, rentgen, təcili yardım, maqnit rezonans tomoqrafiya (MRT), kompüter tomoqrafiyası (KT) və angio otaqları fəaliyyət göstərəcəkdir. Qısa müddət ərzində ali təhsil ocağında tibb sahəsi üzrə müasir tədris infrastrukturunu yaradılıb. Klinikada Qarabağ Universitetində tibb ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə peşəkar kadr kimi hazırlanmasını təmin edəcək, bu sahədə elmi tədqiqatlar aparmağa, həmçinin regionda əhəlinin sağlamlığının qorunmasında mühüm rol oynayacaq. Burada, eyni zamanda, tədris, tədqiqat və tibbi xidmət fəaliyyəti həyata keçiriləcəkdir.

Qarabağ Universitetində Klinikanın yaradılması, həmçinin Tibb və sağlamlıq elmləri fakültəsinin fəaliyyətə başlaması yeni dövrün çağırışlarına uyğun peşəkar tibb mütəxəssislərinin hazırlanması istiqamətində atılmış mühüm addımlardan biridir. Digər tərəfdən, klinikada həyata keçiriləcək elmi tədqiqatlar Qarabağ Universitetinin akademik nüfuzunun və beynəlxalq reytinginin artmasına, eləcə də ölkəmizdə tibb elminin inkişafına öz töhfəsini verəcəkdir. Bütün bunlar, eyni zamanda, xarici tələbələrə də bu ali təhsil ocağına marağını artıracaq.

Xocalının Seyidbəyli kəndində 10 ev bərpa edilib

Ölkə Prezidentinin baş çəkdiyi yaşayış məntəqələrindən biri də Xocalı rayonunun Seyidbəyli kəndi olub.

Dövlətimizin başçısına kənddə görülmüş işlər barədə məlumat verilib.

Qeyd edək ki, Seyidbəyli kəndi 2023-cü ilin sentyabrında Silahlı Qüvvələrimizin həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatı zamanı Azərbaycanın nəzarətinə keçib.

Bundan sonra kəndin sosial infrastrukturunun qurulmasına başlanılıb. Belə ki, 30 kilometr uzunluğunda mövcud elektrik xətti bərpa olunub, 2 ədəd transformator quraşdırılaraq, sayğaclaşdırma işlərinə start verilib. Magistr qaz xətləri çəkilib, 5,7 kilometr uzunluğunda mövcud qaz xətti, həmçinin su anbarı, subartezian quyusu bərpa edilib, içməli su şəbəkəsi yenidən qurulub. Kənddə bayraq meydanı salınıb, kənddaxili yollar asfaltlanıb.

Seyidbəyli kəndində 140 ev var ki, onlardan da 22-si yarasız, 118-i isə qismən yaralıdır. Artıq 10 ev bərpa edilib. Bu ilin sonunadək 44, 2026-cı ildə isə daha 64 ev istismara hazır olacaq. İndiyədək kəndə 9 ailə (31 nəfər) köçüb.

Dövlətimizin başçısı kəndə köçən Rəsim Ələkbərovun evində olub, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

Xocalının Daşbulaq kəndində 13 hektar sahədə tut bağı salınıb

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 15-də Xocalı rayonunun Daşbulaq kəndində 13 hektar sahədə salınmış tut bağında olub.

Bildirilib ki, burada Çin Xalq Respublikasından idxal olunmuş 130 min ting ekilib. Tut bağında damcılı suvarma sistemi yaradılıb.

Qeyd olunub ki, 2026-cı ildə 100 ton, 2030-cu ildə isə 500 ton tut ərpağının istehsalı planlaşdırılır. Proqnozlaşdırılan barama istehsalı gələn ildən başlayaraq 5 il ərzində 60 ton-

dur. Bu ilin oktyabr-noyabr aylarında əlavə 150 hektar sahədə damcılı suvarma sisteminin tətbiqi və təxminən 1,5 milyon tut tinginin əkilməsi, klaster modelində əsaslıda tut bağının salınması, ətrafda kümxeçmənin qurulması, ipəkqurdunun bəslənməsi, yaş barama istehsalı, həmçinin məhsulun emal prosesinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Burada 25 nəfər daimi işlə təmin olunub. Mövsümi işlərə isə 750 nəfər cəlb ediləcəkdir.

İndiyədək Xocalının Daşbulaq kəndinə 14 ailə (72 nəfər) köçüb

Dövlətimizin başçısı dünən Xocalı rayonunun Daşbulaq kəndinə gələrək burada görülmüş işlərə tanış olub.

Qeyd edək ki, bu kənddə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatı zamanı Azərbaycanın nəzarətinə keçib. Bundan sonra kəndin sosial infrastrukturunun qurulması işləri icra olunub.

Uzunluğu 20 kilometr olan mövcud elektrik, həmçinin qaz xətləri, su anbarı və subartezian quyusu bərpa olunub, transformator quraşdırılıb, sayğaclaşdırma işlərinə başlanılıb. Eyni zamanda, 8 kilometrə yaxın qaz xətti çəkilib,

içməli su şəbəkəsi yenidən qurulub, rabitə xətlərinin layihəsi təsdiqlənib və artıq tikinti işlərinə hazırlıq gedir.

Kənddə sosial və məişət obyektləri istifadəyə verilib, park, bayraq meydanı salınıb, kənddaxili yollara asfalt vurulub.

Bildirilib ki, Daşbulaqda 195 ev var. Onlardan 39-u yarasız, 156-sı isə qismən yaralıdır. Artıq 15 ev bərpa edilib. Bu ilin sonunadək 58, gələn il isə 83 ev istismara hazır olacaq. İndiyədək kəndə 14 ailə (72 nəfər) köçüb.

Dövlətimizin başçısı kəndə köçən Məzahir Novruzovun evində olub, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

Xocalının Badara kəndində bir sıra yeni layihələr icra olunub

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 15-də Xocalı rayonunun Badara kəndində olub.

Silahlı Qüvvələrimizin 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatı zamanı Azərbaycanın nəzarətinə keçən kəndlərdən biri də Badara dır.

Qeyd edək ki, o vaxtdan indiyədək kənddə sosialö-nümlü bir sıra layihələr icra olunub. Belə ki, mövcud elektrik və qaz xətləri bərpa olunub, transformator quraşdırılıb, sayğaclaşdırma işləri görüldü, yeni qaz xətti çəkilib, rabitə xətləri üçün dirəklər basdırılıb, kabelin çəkilişi da-

vam etdirilir. Badarada park və bayraq meydanı yaradılıb, yollara asfalt döşənib.

Kəndin ərazisində ümumilikdə 313 fərdi ev var ki, onlardan da 55-i yarasız, 258-i isə qismən yaralıdır. Artıq 15 fərdi ev bərpa olunub. Cari ilin sonunadək 115, gələn il isə 128 evin bərpası planlaşdırılır. Artıq 14 ailə (55 nəfər) kəndə köçüb.

Dövlətimizin başçısı kəndə köçmüş Rəsim Novruzovun evinə baş çəkib, ailə üzvləri ilə söhbət edib.

Mübariz ABDULLAYEV

Azərbaycan Prezidenti ICESCO-nun Baş direktoruna “Dostluq” ordenini Şuşada təqdim edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 15-də Şuşada ICESCO-nun Baş direktoru Səlim bin Məhəmməd əl-Maliki qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı ICESCO-nun Baş direktorunun ölkəmizə, o cümlədən Şuşaya səfərləri və dövlətimizin başçısı ilə görüşləri məmnunluqla xatırlandı.

Səlim bin Məhəmməd əl-Maliki Şuşa şəhərinin gözəlliyinin onda dərin təəssürat hissi yaratdığını qeyd etdi.

Görüşdə işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə həyata keçirilən genişmiqyaslı abadlıq-quruculuq işləri yüksək qiymətləndirildi.

Dövlətimizin başçısı mədəniyyətimizin təşviqinə verdiyi dəstəyə ICESCO-nun Baş direktoruna təşəkkürünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev dedi: Bir daha sizə Azərbaycana göstərdiyiniz dəstəyə, mədəniyyətimizin, azad edilmiş bölgələrimizin mədəniyyətinin təşviqinə görə minnətdarlığımı bildirirəm. Bir təşkilat olaraq ICESCO Qarabağa ilk səfərlərdən birini həyata keçirib, siz isə orada olmuş ilk əcnəbi vətəndaşlardansınız. Siz bununla həmrəylik nümayiş etdirdiniz, habelə bu ərazilərdə nələrin dəyişdirdiyi barədə məlumat verərək səsinizi ucaltdınız. Biz bunu heç zaman unutmayacağıq.

Sizin rəhbərliyinizlə Şuşanın

ICESCO tərəfindən İslam Mədəniyyətinin Paytaxtı elan edilməsi qərarı hər bir azərbaycanlıni qəlbən fərəhləndirdi. Cıdır düzündə sizin də iştirakinizlə keçirilmiş tədbirdə unudulmaz ab-havanın şahidi oldunuz. Bu, xoşbəxtliyin, qürurun və geri dönüşün vəhdəti idi.

Bütün bunları nəzərə alaraq, mən sizin Azərbaycanın yüksək dövlət mükafatı olan “Dostluq” ordeni ilə təltif edilməyiniz haqqında Sərəncam imzaladım. İcazənizlə onun sizə təqdim etmək istəyirəm. Təbrik edirik.

Səlim bin Məhəmməd əl-Maliki dedi: Zati-aliləri, çox təşəkkür edirəm. Mən bu ordeni dərin minnətdarlıq hissi ilə qəbul edirəm. Bu, yalnız şəxssən mənə deyil, mənimlə birlikdə çalışan və fəaliyyətimdə mənə dəstək olan hər kəsin əməyinə verilən qiymətdir. Həmin insanlar biliyin irəliləyən aparılması, mədəniyyətin qorunması və sülhün bərqərar edilməsi istiqamətində əllərindən gələni edənlerdir. Mən bu ordeni bir simvol olaraq hər zaman xatırlayacağam və əminəm ki, mənimlə yanaşı bu ordenlə əl-ləm, həmkarlarım və dövlətim də fəxr edəcək. Zati-aliləri, bir daha təşəkkür edirəm.

Görüşdə Azərbaycan ilə ICESCO arasında uğurlu əməkdaşlığın qurulduğu vurğulanaraq, bunun gələcəkdə daha da genişlənməsinə əminlik bildirildi.

Birliyimiz dünya miqyasında önəmli amildir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 15-də Şuşada Türkiyə Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Selçuk Bayraktaroğlu qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, qəbula görə minnətdarlığını bildiren Selçuk Bayraktaroğlu Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamları görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyə Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında qardaşlıq və strateji mütəfəqilik mü-nasibətlərinin bütün istiqamətlərdə,

o cümlədən hərbi sahədə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı.

Azərbaycan və Türkiyə qədr bir-birinə yaxın ölkələrin olmadığını deyən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, birliyimiz dünya miqyasında önəmli amildir. Prezident İlham Əliyev bölgədə artıq sülh dövrünün başladığını vurğuladı.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında mütəfəqilik mü-nasibətləri haqqında Bəyannamənin 2021-ci ildə Şuşa şəhərində imzalanmasının önəminə toxunuldu.

Bugünkü görüşün 15 sentyabr - Qafqaz İslam Ordusu tərəfindən Bakının daşnak-bolşevik işğalından azad olunmasının 107-ci ildönümünə təsadüf etməsi məmnunluqla vurğulandı.

Söhbət zamanı Azərbaycan və Türkiyənin hərbi qurumları arasında qardaşlıq, strateji mütəfəqiliyə əsaslanan əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı fikir mü-badiləsi aparıldı.

Son beş ilin tarixi Zəfər tarixidir!

İlham Əliyev: Heç bir xarici qüvvə bizim iradəmizə təsir edə bilmədi. 2023-cü ilin sentyabr hadisələri, antiterror əməliyyatı bir daha göstərdi ki, heç kim bizim qabağımızda dura bilməz

1993-cü ildən əsl müstəqillik və inkişaf yoluna qədəm qoyan Azərbaycanın müasir tarixinin ilk 10 ili ölkəmizin haqq səsinin dünyaya çatdırılması ilə bağlı addımlarla yadda qaldı. Ölkəmizin beynəlxalq aləmdə özünü təsdiq etməsi - əməkdaşlıq, sülh və sabitlik hədəflərinə əsaslanan dövlət siyasəti yürütməsi faktı qısa zamanda rəsmi Bakının qlobal aləmdə yaxın, etibarlı tərəfdaş kimi qəbul olunmasına yol açdı. Bunun nəticəsi idi ki, XXI əsrin ilk illərindən başlayaraq Azərbaycan

artıq beynəlxalq siyasi arenada aparıcı aktor kimi karakterizə olundu - qısa zamanda, yerləşdiyi regionun liderinə çevrilən dövlətimiz artıq qlobal proseslərdə təşəbbüskar kimi çıxış etməyə başladı. Qlobal terrorizmə qarşı mübarizə, ekoloji təhlükənin qorunması, enerji təhlükəsizliyinin təmini kimi mühüm proseslərdə aktiv rol alan Azərbaycanın bu illər ərzində 1 nömrəli vəzifəsi Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllinə nail olmaq, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etmək idi.

Bütün sferalarda əldə olunan nailiyyətlərimizin yeganə hədəfi məhz Qarabağ zəfərinə doğru istiqamətlənmişdi. Prosesin sülh yolu ilə həll olunması istiqamətində illərlə göstərilən səylər isə nəticə vermədi - Ermənistanın qeyri-adekvat davranışı, zorakılıqdan və işğalçı siyasətdən əl çəkməməsi ölkəmizi alternativ yollardan istifadə reallığı ilə üz-üzə qoydu. Beləliklə, 2020-ci ilin sentyabrında baş verən 44 günlük vətən müharibəsi son 200 illik tariximizin ən möhtəşəm, qələbə

sədalı səhifəsinə çevrildi.

Bəli, Azərbaycanın müasir tarixinin son beş ili Zəfər salnaməsinə çevrildi. Vətən müharibəsində əldə olunan qələbə isə yalnız hərbi qələbə deyildi - bu, xalqın iradəsinin, dövlətin gücünün və milli həmrəyliyin parlaq təntənəsi idi. 2023-cü ilin sentyabrında isə Azərbaycan 30 ilə yaxın davam edən separatizmə son qoyaraq öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. Bu qələbə xalqımızın yaddaşına əbədi həkk olundu və dövlətimizin gələcək inkişaf yolunu

müəyyənləşdirdi. Prezident İlham Əliyev sentyabrın 14-də Qırmızı Bazar, Hadrut qəsəbələrinin və Sos kəndinin sakinləri ilə görüşdə bildirib ki, son beş ilin tarixi Zəfər tarixidir, şanlı tariximizdir və şadam ki, siz artıq öz doğma dedə-baba torpağımıza gəlmisiniz, yerləşmisiniz: “Sizin üçün burada şərait yaradılıb, evlər tikilib, təmir edilib. Bütün şərait var - su, qaz, elektrik, istilik, məktəb, tibb məntəqəsi, yollar. Ən önəmlisi bura doğma Qarabağ diyarıdır. Gözlə mənzərəli yerlərdir, hər tərəf dağ, meşə, buلاق, su da boldur. Yəni, burada, sadəcə olaraq, rahat yaşamaq, qurub-yaratmaq, uşaqları böyütmək, onlara yaxşı təربيə vermək üçün bütün şərait var. Yəni, artıq Azərbaycan xalqı bundan sonra sülh içində yaşayacaq”.

Zəfərə doğru...

Bu şəərəfli Zəfəri şərtləndirən amillər çoxdur, onları spesifikasikləşdirsək:

- iqtisadi güc;
- güclü ordu;
- milli həmrəylik;
- beynəlxalq müstəvidə uğurlar;
- Və ən əsası lider amili ilə əlaqələndirmək olar.

Bu amillərin hər biri müstəqil halda mühüm əhəmiyyət daşısa da, yalnız bir-biri ilə tamamlandığı zaman bu böyük tarixi nəticəni yaratdı. Qələbə təsadüfi deyil, illərlə yürüdülməz uzaqgörən siyasətin, xalqın fədakarlığının və dövlət-xalq birliyinin bəhrəsi idi. Məhz bu səbəbdən son beş ilin tarixi Azərbaycanın yalnız hərbi qələbəsinin deyil, həm də dövlətçilik ideallarının, milli kimlik və birliyin zəfər salnaməsi kimi dəyərləndirilir.

İqtisadi güc amili: qələbə üçün əsas şərt...

Qələbəyə gedən yol iqtisadi əsaslardan başlayır - 2003-cü ildən Azərbaycanın yeni, müasir standartlar və çağırışlar əsasında formalaşan iqtisadi siyasət kursu qələbənin əsas predmeti kimi ön plana çıxır. Sırr deyil ki, ərazi bütövlüyünü təmin etmək və bu ərazilərdə yeni quruculuq prosesini həyata keçirmək üçün dövlətin maliyyə gücü ən vacib şərtidir - bunun üçün isə dövlətin sarsılmaz maliyyə dayaqları, davamlı iqtisadi inkişaf, böyük infrastruktur imkanları tələb olunur. Son illər ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı davamlı artım tempini qorudu, strateji valyuta ehtiyatlarını gücləndirdi və dövlət büdcəsinin dayanıqlığını təmin etdi. Neft-qaz gəlirləri ağırlı

şəkildə idarə olunaraq qeyri-neft sektorunun inkişafına sərmayə yatırıldı.

Müharibə ərəfəsində dövlətin kifayət qədər güclü iqtisadi imkanlara sahib olması bütün sferalarda güc amilini önə çıxardı. İqtisadi güc həm cəbhədə qələbə üçün, həm də arxa cəbhədə sabitliyin qorunması üçün əsas baza rolunu oynadı. Azərbaycan sübut etdi ki, iqtisadi güclə dəstəklənməyən hərbi güc davamlı ola bilməz. İqtisadi güc bu günün Böyük Qayıdış proqramının təxirəsalınmaz prosesə çevrilməsini təmin etdi. Cəmi 5 il ərzində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyük işlər görüldü, bir çox sakinlər öz dedə-babaları yurdlarına qayıtdılar.

Ən güclü ordu: hərbi təhlükəsizliyin, gələcək sülhün təminatı...

İqtisadi inkişaf dövlətin əsas güc prioritetinin - ordunun modernləşdirilməsinə şərait yaratdı. Ordunun ən müasir texnika ilə təchiz olunması, yeni silahların alınması, hərbi sənayenin inkişafı məhz iqtisadi gücün nəticəsi idi. Beləliklə, Azərbaycan Ordusunun sarsılmazlığı və gücü bu qələbənin ən önəmli dayaqlarından biri kimi çıxış etmək imkanı yaratdı. Uzun illər ərzində aparılan islahatlar ordunun müasir standartlara uyğunlaşdırılmasına göstərdi ki, Azərbaycan Ordusu həm peşəkarlıq, həm də texnoloji göstəricilərlə Ermənistan ordusu ilə müqayisəolunmaz dərəcədə üstündür. Xüsusi pilotsuz uçuş aparatlarının, yüksək dəqiqlikli raket-

lərin tətbiqi müharibənin gedişatını tamamilə dəyişdi. Amma təkə texnika deyil, ordunun mənəvi hazırlığı, döyüş ruhu da qələbəni təmin edən əsas amillərdən idi.

Bu qələbə ordunun dövlətin və xalqın güvəndiyi qüvvə olduğunu bir daha təsdiqlədi. Artıq Azərbaycan Ordusu regionda ən güclü ordulardan biri kimi tanınır və bu, həm hərbi təhlükəsizliyin, həm də gələcək sülhün təminatıdır. Prezident İlham Əliyev sakinlərlə görüşdə bildirib ki, bütün Qarabağ artıq tam nəzarət altındadır və bildiyiniz kimi, bu ərazi iki il bundan əvvəl işğalçılardan azad edildi. Elə bu günlərdə - sentyabrın 19-20-də şanlı Ordumuz separatçılığa son qoydu.

Qələbə üçün: Azərbaycan xalqının iradəsi, Vətən torpağına olan bağlılığı, xalqımızın birliyi

Vətən müharibəsindəki qələbənin ən mühüm amillərindən biri də Azərbaycan xalqının birliyi, həmrəyliyi oldu - ölkədə siyasi baxışlardan, sosial statusdan, dilindən, dinindən və irqindən asılı olmayaraq hamı bir amal ətrafında birləşdi: torpaqların azad olunması! Həm ölkə daxilində, həm də diasporumuz arasında görünməmiş bir həmrəylik mühiti yarandı.

Müharibə dövründə xalqın orduya göstərdiyi dəstək, köməklərin fəallığı, humanitar yardım kampaniyaları, informasiya müharibəsində vətəndaşların aktivliyi milli həmrəyliyin nümunəsi idi. Bu birlik həm cəbhədə əsgərin gücünü artırdı, həm də beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın haqlı mövqeyini gücləndirdi. Dövlət başçısı öz çıxışında bildirib ki, biz uzun illər çalışırıq ki, Qarabağ münaqişəsi sülh yolu ilə həll olun-

sun: “Ancaq Ermənistan tərəfi, onun arxasında duranlar başqa fikirdə idilər. Yəni, onlar torpağımızı geri qaytarmaq fikrində deyildilər. Onlar və onların arxasında duranlar, böyük dövlətlərin rəhbərləri onlara ürək-dürək verərək elə bil ki, bu işğal daimi etmək istəyirdilər. Amma bir şeyi hesablaya bilməmişdilər, o da Azərbaycan xalqının iradəsi, gücü. Vətən torpağına olan bağlılığı, Azərbaycan əsgərinin şücaəti, qəhrəmanlığı və xalqımızın birliyi idi. Onu hesablaya bilməmişdilər”.

Ən önəmlisi, bu milli həmrəylik Zəfərdən sonra da davam edir. Bu gün işğaldan azad olmuş torpaqlarda bərpa-quruculuq işlərinin aparılmasında da eyni birlik ruhu özünü göstərir. Xalq və dövlət arasında yaranmış bu etimad mühiti Azərbaycanın gələcək inkişafının təminatıdır.

Qələbəni şərtləndirən, onu bütövləşdirən, gələcək üçün sağlam təməllərini atan və yaranan reallıqları bölgənin ümumi inkişaf trayektoriyası kimi müəyyən-

ləşdirən amillərin birləşdirici qüvvəsi LİDER amilidir. Prezident İlham Əliyevin müdrik siyasəti, uzaqgörənliyi və qətiyyəti olmadan bu uğurların heç biri

Ən mühüm vəzifə: bütün dünya Azərbaycan xalqını haqlı olaraq müzəffər xalq kimi tanıyır

Qarabağ zəfəri gənc Azərbaycanın dünya tarixinə qızıl hərflərlə yazdığı şanlı səhifəyə çevrildi. Bütün dünya qələbə uğrunda vahid amal uğrunda mübarizənin ən bariz nümunəsinin şahidi oldu. Bu zamana kimi isə qlobal dünya ölkəmizin haqq-ədalət uğrunda mübarizəsinin bütün strixləri ilə yaxından tanış olmuşdu - uzun illər ərzində dövlətimiz həm regionda, həm də qlobal miqyasda güclü mövqə qazanmış, bütün dünyanı Qarabağ həqiqətləri ilə yaxından tanış etmişdi. Azərbaycanın müəllifi olduğu enerji layihələrinin, infrastruktur layihələrinin, qlobal miqyaslı təşəbbüslərinin, sülh və sabitlik uğrunda mübarizəsinin

təməlinə ən vacib amil kimi Qarabağ həqiqətlərinin təbliği dayanırdı. Müharibə dövründə də Azərbaycan beynəlxalq hüquqa əsaslanan mövqeyi ilə çıxış edirdi. Ərazi bütövlüyünün bərpası BMT qətnamələri ilə təsdiqlənmişdi və bu, ölkəmizin haqlı olduğunu göstərirdi. Ermənistan isə artıq bütün dünyada işğalçı kimi tanınırdı. Azərbaycanın diplomatik uğurları informasiya müharibəsində də özünü göstərdi. Xarici mediada fəal təbliğat aparılması, diaspor təşkilatlarının səyləri dövlətin mövqeyini gücləndirdi. Beləliklə, beynəlxalq müstəvidə uğurlar hərbi qələbənin siyasi-hüquqi əsasını təmin etdi və Azərbaycanı regionda güc

mərkəzinə çevirdi. Sakinlərlə görüşündə dövlət başçısı bildirib ki, 2023-cü ilin sentyabr hadisələri, antiterror əməliyyatı bir daha göstərdi ki, heç kim bizim qabağımızda dura bilməz: “Çünki bizim işimiz haqq işdir, biz öz torpağımız uğrunda vuruşmuşuq, bizim başqa ölkələrin torpağında gözümlə yoxdur, amma öz torpağımızdan bir qarış belə heç kimə güzəştə gedən deyilik və bunu sübut etmişik. Bu gün bütün dünya Azərbaycan xalqını haqlı olaraq müzəffər xalq kimi tanıyır. 44 gün və bir gün - heç bir ölkə son 80 il ərzində belə mütləq, tam və ədalətli qələbə qazanmamışdır. Bununla fəxr edirik”.

Müzəffər Lider: prioritetimiz, məqsədimiz və hədəfimiz...

mümkün olmazdı. Müharibə dövründə Ali Baş Komandanın xalq qarşısında çıxışları, diplomatik fəaliyyəti, siyasi iradəsi qələbəyə inamı gücləndirdi. Prezidentin həm döyüş meydanında ordunu ruhlandırması, həm də diplomatik masada Azərbaycanın mövqeyini müdafiə etməsi lider amilinin gücünü göstərdi. Bu gün Azərbaycan xalqı qətiyyətlə deyir ki, Zəfər Ali Baş Ko-

mandanın, dövlətin və xalqın birgə iradəsinin nəticəsidir.

Lider amili həm də gələcəyə baxışı müəyyənləşdirir. Azad olunmuş torpaqlarda aparılan quruculuq işləri, Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılması, Qarabağın yenidən bərpası ölkə rəhbərliyinin uzaqgörən siyasətinin davamıdır. Bu gün işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan genişmiqyaslı quruculuq bərpa işləri

Azərbaycan dövlətinin, LİDERİNİN yorulmaz fəaliyyətinin ən mühüm nəticəsidir. Prezident İlham Əliyevin prioriteti, məqsədi və hədəfi birdir: ƏSAS ODUR Kİ, AZƏRBAYCAN XALQI RAHAT YAŞASIN, XOŞBƏXT YAŞASIN, SÜLH İÇİNDƏ YAŞASIN...

Pərviz SADAYOĞLU

İqtisadi Şüranın iclasında...

Hökumət üzvləri qarşıdakı ilin inkişaf ssenarilərini və büdcə layihəsi ilə bağlı məsələləri müzakirə ediblər

Sentyabrın 12-13-də İqtisadi Şüranın sədri, Baş nazir Əli Əsədovun rəhbərliyi ilə keçirilən iclasın gündəliyində 2026-cı il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin proqnoz layihələri və sonrakı 3 il üçün icmal büdcənin göstəriciləri, dünya iqtisadiyyatının inkişaf meyilləri, cari iqtisadi vəziyyət və 2025-2029-cu illər üzrə yenilənmiş makroiqtisadi proqnozlar, 2026-2029-cu illərdə

büdcə siyasətinin əsas məqsəd, istiqamət və hədəfləri, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun yenidən qurulması və bərpası ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi və Böyük Qayıdış Proqramının təmin edilməsi, Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi və nəticə əsaslı büdcə mexanizminin tətbiq olunduğu sahələr və digər məsələlər ətrafı müzakirə olunub. İclasda ölkəmizin cari iqtisadi

vəziyyətinin qənaətbəxş olduğu və mövcud makroiqtisadi göstəricilərin dayanıqlı inkişafın qorunmasında əsaslı bazis yaratdığı vurğulanıb. Qlobal və regional iqtisadi reallıqlar, xüsusilə də dünya enerji, ərzaq və maliyyə bazarlarında baş verən proseslər milli iqtisadiyyata təsir etdə də, 2025-ci ilin ötən 8 ayı ərzində qeydə alınmış makro-fiskal nəticələr uğurlu olub. Sosial-iqtisadi

inkişaf strategiyasının uğurlu icrası nəticəsində 2025-ci ilin yanvar-avqust aylarında ölkədə 83 milyard manatdan çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub ki, bu, real ifadədə 1 faiz çoxdur. Neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 2,1 faiz azalsa da, qeyri-neft-qaz sektorunda 2,6 faiz artım qeydə alınıb. ÜDM-in əsas drayveri və ağırlıq mərkəzi qeyri-neft sektorunun payına düşüb və əla-

və dəyərin 70 faizə yaxını qeyri-neft mənbələrinin üzərində cəmləşib. ÜDM-də əsas sahələrdən biri olan sənaye sektorunda məhsul həcmi 42 milyard manat üstələyib. Qeyri-neft sənayesində artım daha çox olub və dinamika 4,8 faiz təşkil edib. Bu amil də sənayeləşmənin əsas strukturlarının qeyri-neft sütunları üzərində inkişaf etdiyini təsdiqləyir.

Fiskal yığımların həcmi genişlənilib

Ötən 8 ayda ölkədə sərmayə axıcılığı da dayanıqlı karakter daşıyır, əsas kapitala 11,4 milyard manata yaxın vəsait qoyulub. Xüsusilə də qeyri-neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi 8 faiz yüksəlib. Xarici investisiyaların həcmi 2,6 milyard manata bərabər olub. Ölkədə fiskal yığımların artım tempi artımaqla büdcə daxilolmalarının həcmi genişləndirib. Belə ki, 2025-ci ilin 8 ayında dövlət büdcəsinin icrasında müsbət dinamika müşahidə olunub. Bu dövrdə xəzinədarlıq orqanları tərəfindən 972 mindən çox ödəniş tapşırığı icra edilib və dövlət büdcəsinin gəlirlərinin icrasında yüksək göstəricilər qeydə alınıb. Büdcənin gəlirləri 26 milyard 359,4 milyon manat təşkil edib ki, bu da səkkiz aylıq proqnozu 698,7 milyon manat və ya 2,7 faiz üstələyib. Dövlət büdcəsinin xərcləri isə 22 milyard 308 milyon təşkil edib və bütün xərc sifarişləri tam həcmdə yerinə yetirilib.

Mövcud inkişaf dinamikası əhalinin gəlirləri və orta aylıq əməkhaqqının artımını da təmin edib. 2025-ci ilin yanvar-avqust aylarında əhalinin nominal gəlir-

lərində, bank əmənlərində, ümumi sosial yardımın məbləğində, maddi imkanların orta aylıq əməkhaqqında da artımlar qeydə alınıb. Əhalinin nominal gəlirləri əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7 faiz artıb. Ölkə iqtisadiyyatında maddi imkanlı işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 9,5 faiz artaraq 1098,1 manat təşkil edib. Bu dövrdə inflyasiya 5,6 faiz təşkil edib ki, bu da əhalinin real gəlirlərindən 2 faiz-bənd azdır.

Qeyd edilən dövrdə ölkəmizdə dayanıqlı makroiqtisadi cəhətlərin qorunub saxlanılmaqla bank, maliyyə, sığorta və digər sahələrdə inkişaf meyilləri nəzərə çarpıb. Xarici sektor göstəriciləri əlverişli olaraq qalır və 2025-ci ilin birinci yarısında xarici ticarət balansında müsbət saldo qeydə alınıb. Cari əməliyyatlar balansında yaranmış proffisit kapital və maliyyənin hərəkət balansında da müsbət dinamikanın qorunub saxlanmasına səbəb olub.

Büdcə siyasəti Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsinə əsaslanır

İqtisadi Şüranın iclasında geniş müzakirə olunan məsələlərdən biri 2026-cı il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin proqnoz layihələri və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəricilərinin vəziyyəti ilə bağlı olub. 2026-cı ilin büdcə layihəsi Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi, mövcud xarici və daxili makroiqtisadi mühit, büdcə siyasətinin əsas istiqamət və hədəfləri, büdcə qaydasının hədəfləri və makroiqtisadi proqnozlar nəzərə alınmaqla hazırlanıb. Büdcə siyasəti "2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiya"sında nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçiril-

məsi, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpası, yenidən qurulması, ölkə iqtisadiyyatına reintegrasiya və ərəzilərə Böyük Qayıdışın təmin edilməsi, ölkənin hərbi-müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, dayanıqlı iqtisadi artımın dəstəklənməsi, makroiqtisadi sabitliyin və büdcə dayanıqlığının təmin olunması hədəflərinə əsaslanır.

Növbəti ilin büdcə xərfinin gəlir və xərclərinin göstəriciləri ilə bağlı dəqiqləşdirmələr yaxın günlərdə tam məlum olduqdan sonra ilkin büdcə bəyanatı icti-

maiyyəyə təqdim olunacaq. Cari büdcə potensialı yeni ilin büdcə paketinin artım templəri ilə tərtib olunacağına imkan verir. Belə ki, Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bir neçə gün əvvəl ictimaiyyətə təqdim edilən "2025-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin yarımillik icrasına dair arayış və ilin sonuna büdcənin gəlirlərinin 39,2 milyard manat təşkil edəcəyi gözlənilir. Bu, təsdiq olunmuş proqnozla müqayisədə 836 milyon manat və ya 2,2 faiz çoxdur. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 49,1 faizi və ya 19,2 milyard manatı neft-qaz sektorunun, 50,9 faizi və ya 20 milyard manatı isə qeyri-neft-qaz sektorunun payına düşür. Büdcədə gözlənilən gəlirlərin 16,3 milyard manatı və ya 41,6 faizi vergilər və rüsumlar üzrə daxilolmaların, 6,6 milyard manatı və ya 16,8 faizi gömrük rüsumları və idxala görə vergi daxilolmalarının, 14,5 milyard manatı və ya 36,9 faizi isə Dövlət Neft Fondundan transferlərin, qalan gəlirlərin büdcədən kənar fondlardan daxilolmaların payına düşəcəyi ehtimal olunur. İlin sonunda dövlət büdcəsinin xərclərinin isə 40 milyard 687,6 milyon manat səviyyəsində olacağı gözlənilir.

2026-cı ilin büdcə gəlirlərinin artacağı fərz edilir

Beləliklə, proqnoz ehtimalları 2025-ci ilin dayanıqlı fiskal-büdcə bazasına əsasən, 2026-cı ilin büdcə gəlirlərinin və xərclərinin əhəmiyyətli həcmərdə artacağına işarə edir. Ölkə iqtisadiyyatının mövcud vəziyyəti və ehtimal edilən inkişaf ssenariləri gələn il gəlir yığımlarının artacağına, əlavə dəyərin böyüyəcəyinə zəmin yaradır. Belə ki, hökumətin yenilənmiş proqnoz ssenarilərinə əsasən, ilin yekununda ÜDM-in real artımı 3 faiz olmaqla nominal ifadədə 129,9 milyard manata çatacaq ki, bu da əvvəlki proqnozundan 0,7 milyard manat çoxdur. Xüsusilə də qeyri-neft ÜDM-i 93,5 milyard manata çatmaqla

gözlənilən rəqəmdən 1,3 milyard manat çox olacaq. Bu makroiqtisadi cəhətlərdə ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişaf sülunları üzərində 2026-cı ilin büdcə siyasətinin nişanları ssenariləri ilə tərtib ediləcəyinə tam imkanlar yaradır. Həmçinin, cari ilin 8 aylıq büdcə profisitini də onu deməyə əsas verir ki, ilin sonunda və gələn il büdcədə fiskal yığımların həcmindəki artım yuxarı xətt üzrə davam edəcək.

İlkin fərz edilən ssenarilərə görə, 2026-cı ilin büdcə layihəsində gəlir və xərclərin ən azı 1 -1,5 milyard manat məbləğində artırılması mümkündür.

Zəngəzur dəhlizinin yaradılması üçün maliyyələşmə

Növbəti ildə büdcə xərclərinin prioritet istiqamətini sözsüz ki, ölkəmizdə bir nömrəli vəzifə olan azad edilməsi ərəzilərində quruculuq və məskunlaşma işlərinin daha da genişlənməsinin təmin edilməsi təşkil edəcək. Büdcədə xərclərin artırılmasından sonra digər əsas xərc maddəsi kimi strateji məqsədlərdən biri olan milli

təhlükəsizlik məsələlərinin maliyyə təminatının daha da yaxşılaşdırılması prioritet təşkil edəcək. Hazırda dünyada və regionda mövcud geosiyasi və hərbi vəziyyət ölkənin müdafiə qabiliyyətinin daim diqqətdə saxlanılmasını və daha da gücləndirilməsini, müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsində islahatların davam etdiril-

məsini tələb edir. Bu zəmində hərbi-müdafiə infrastrukturlarının müasirləşdirilməsi, azad ərəzilərdə yeni nümunəvi ordu birləşmələrinin yaradılması və hərbi strukturların qurulması, Ermənistanla dövlət sərhədində yeni sərhəd infrastrukturlarının, eləcə də Zəngəzur dəhlizinin yaradılması istiqamətində işlərin miqyasının artması və digər geosiyasi çağırışlar həmin sahələrə əlavə maliyyə ayrılmasını şərtləndirir.

Büdcədə əlavə gəlir mənbələri hesabına müavinət və pensiyaların artırılması da istisna deyil. Fiskal mənbələrdə genişlənmə sosial sahədə digər artımlar üçün maliyyə təminatının yaradılması da mümkün ola bilər.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Azərbaycanın xarici ticarət partnyorlarının sayı 170-ə çatıb

2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxsləri dünyanın 170-ə yaxın ölkəsi ilə ticarət

əməliyyatları həyata keçirib, 111 ölkəyə məhsul ixrac olunub, 162 ölkədən idxal edilib. Qeyd edilən dövrdə ölkəmizin xarici ticarət

döviyyəsi 28,2 milyard dollara bərabər olub. Ticarət döviyyəsinin 14,6 milyard dollarını və ya 51,7 faizini ixrac, 13,6 milyard

dollarını (48,3 faizini) isə idxal məhsullarının dəyəri təşkil edib, nəticədə 957,7 milyon dollar məbləğində müsbət saldo yaranıb.

2024-cü ilin yanvar-iyul ayları ilə müqayisədə xarici ticarət döviyyəsi faktiki qiymətlərlə 7,4 faiz artıb.

Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına əsasən, cəmi ticarət döviyyəsinə əsas ölkələr sırasında İtaliya, Türkiyə, Rusiya, Çin, Almaniya, Böyük Britaniya, ABŞ, Qazaxıstan, Çexiya və Rumıniya yer tutur. Region baxımından ənntə mübadilələrində Avropa İttifaqı 42 faiz, MDB ölkələri 16 faiz, digər ölkələrin isə payı 42 faizə bərabər olub. Ölkəmizin xarici ticarət döviyyəsinin 26 faizi İtaliya, 11,7 faizi Türkiyə, 10,6 faizi Rusiya, 8,7 faizi Çin, hər biri 3,1 faiz olmaqla Almaniya və Birləşmiş Krallıq, 2,6 faizi ABŞ, 2,1 faizi Çexiya, 1,8 faizi Qazaxıstan, hər biri 1,6 faiz olmaqla Gürcüstan, Bolqarıstan və Xorvatiya, hər biri 1,5 faiz olmaqla Yunanıstan, Rumıniya və İsveçrə, 1,4 faizi Portuqaliya,

İtaliya və Türkiyə əsas ticari tərəfdaşımızdır

1,3 faizi Avstraliya, 1,2 faizi İran, hər biri 1 faiz olmaqla Ukrayna, Meksika və Cənubi Afrika Respublikası, 0,9 faizi Özbəkistan, 13,2 faizi isə digər ölkələr ilə aparılmış ticarət əməliyyatlarının payına düşüb.

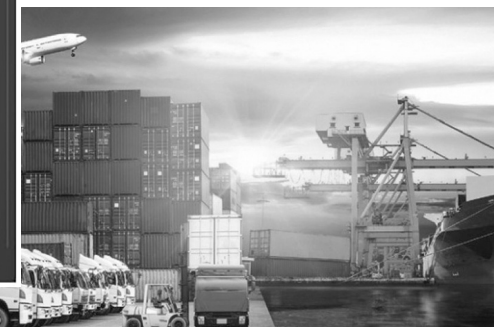

Qeyri-neft məhsullarının ixracı 2 milyard dolları ötüb

MMC, "Avrora" MMC, "Sahdag SY", "UYTROP" MMC, "Green Tech", "SOCAR Polymer" MMC, "AzerGold" QSC, "AzorAluminium" MMC, "AzorPambiq" Aqrar Sənaye Kompleksi" MMC, "SOCAR-DALGIC" MMC, "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC, "İstisu" mineral su zavodu MMC dayanır.

Çin idxalda liderdir

Azərbaycanın ümumi ixrac portfelinin strukturunda 7,2 milyard dollarlıq mal nəqli ilə İtaliya yenə ilk yerdə qərarlaşıb. Bu, cəmi ixracının təxminən 48 faizi deməkdir. İxracda Türkiyə 2 milyard dollarla ikinci yeri tutur. Sonrakı yerlərdə MDB və Avropa ölkələri dayanır.

Peyk məhsullarının ixracında rekord

Azərbaycanın qeyri-neft ixracında yeni nəsil xidmət ixracı hesab edilən peyk telekommunikasiya xidmətləri də öz imkanlarını genişləndirib. 2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi ("Azerkosmos") tərəfindən dünyanın 41 ölkəsinə 10,1 milyon dollar dəyərində peyk-telekommunikasiya

İdxalda isə Çin 2,5 milyard dollarlıq mal dəyəri ilə ilk yeri tutur. Sonrakı yerlərdə Türkiyə, Rusiya, ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya və digər ölkələr qərarlaşıb. İdxalda qiymətli metalların, azqiyətməli metallar və onlardan hazırlanan məmulatların, maşınların, mexanizmlərin, elektrotexniki avadanlıq və aparatların, nəqliyyat vasitələrinin, kimya sənayesi məhsullarının, mineral məhsullarının, hazır ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatların, bitki məhsulları, toxuculuq materialları və məmulatların, plastik kütlə və ondan hazırlanan məmulatların dəyəri üstünlük təşkil edib.

xidmətləri ixrac edilib. "Azerkosmos"un xidmət ixracından öldə etdiyi gəlir onun ümumi gəlirlərinin 66 faizini təşkil edib. Hesabat dövründə peyk-telekommunikasiya xid-

E.CƏFƏRLİ

Birlikdə yaratmaq, birlikdə qorumaq!

İctimai və dövlət maraqlarının qorunması hər bir müstəqil və hüquqi dövlətin əsas funksiyalarından biridir. Bu anlayış həm vətəndaşların ümumi rifahını, hüquq və azadlıqlarını, həm də dövlətin suverenliyi, təhlükəsizliyi və konstitusiya quruluşunun sabitliyini əhatə edir. Ekspertlərə görə, bu maraqların qorunması

yalnız hüquqi çərçivə ilə deyil, həm də siyasi, sosial və mədəni mexanizmlərlə təmin olunur.

İlk növbədə qeyd edilməlidir ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası dövlət və ictimai maraqların hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirən əsas sənəddir. Konstitusiya və digər normativ hüquqi aktlar

vasitəsilə dövlətin və vətəndaş cəmiyyətinin qarşılıqlı məsuliyyətləri tənzimləyir. Bu sənədlərdə həmçinin milli təhlükəsizlik, ictimai asayiş, ətraf mühitin mühafizəsi, informasiya təhlükəsizliyi kimi sahələrdə maraqların necə qorunduğu ətraflı şəkildə göstərilir.

Bu maraqların qorunmasının da hüquq-mühafizə orqanları

İctimai və dövlət maraqlarının vəhdəti...

və xüsusi xidmət qurumlarının rolu xüsusilə önəmlidir. Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi, Baş Prokurorluq və digər aidiyyəti strukturlar hüquqa zidd fəaliyyətlərin qarşısının alınması, milli maraqlara qarşı yönəlmis təhdidlərin neytrallaşdırılması və ictimai sabitliyin təmin olunması istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirirlər.

Hesabatlılıq mexanizmləri böyük əhəmiyyət kəsb edir

Mövzuya dair "Yeni Azərbaycan" a açıqlama verən Bakı Qeyri-Hökumət Təşkilatlarının Resurs və Təlim Mərkəzinin sədri Rəuf Zeyni bildirib ki, ictimai və dövlət maraqlarının qorunmasında vətəndaş cəmiyyətinin rolu danılmazdır: "Medianın fəaliyyəti, vətəndaşların sosial aktivliyi və qeyri-hökumət təşkilatlarının təşəbbüsləri ictimai maraqların müdafiəsinə töhfə verir. Bu baxımdan, şəffaflıq, açıq hökumət prinsipləri və hesabatlılıq mexanizmləri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dövlət və cəmiyyət arasında güclü əməkdaşlıq mexanizmi qurulmadığı halda, ictimai maraqların tam şəkildə qorunması mümkün deyil.

Müasir dövrdə bu sahədə qarşıya çıxan əsas çağırışlardan biri də informasiya təhlükəsizliyi və dezinformasiyanın yayılmasıdır. Qloballaşma və texnologiyaların sürətlə inkişafı nəticəsində dövlət maraqlarına qarşı yönələn təhdidlər yeni formalar alır. Bu səbəbdən, hüquqi

çərçivənin daim yenilənməsi, kibertəhlükələrə qarşı effektiv mübarizə və vətəndaşların maarifləndirilməsi vacibdir".

R.Zeyni vurğulayıb ki, dövlət və ictimai maraqlar

dedikdə ilk növbədə vətəndaşın rifahı nəzərdə tutulur: "Dövlətin sosial siyasəti çərçivəsində həyata keçirilən vətəndaşlara yönəlmis layihələr, şəhid ailələrinin, qazilərin, veteranların sosial təminatı, mənzil və digər ehtiyaclarının ödənilməsi - bütün bunlar ictimai maraqla birləşə bilər.

Vətəndaşın rifahı yüksəkdirsə, dövlət güclüdür, ona görə də ictimai maraqla dövlət marağı üst-üstə düşməlidir. Dövlətin bu istiqamətdə gördüyü işlər qanunvericilik, sosial təminat, ictimai və şəffaflıq idarəçilik kimi sahələri əhatə edir".

Mühüm təbliğat aparılır

Mərkəz sədrinin sözlərinə görə, ictimai və dövlət maraqlarının qorunması istiqamətində ölkəmizdə davamlı şəkildə maarifləndirmə işi aparılır və vətənpərvərlik ideologiyasının gənclər arasında təbliğatı yönündə addımlar atılır: "İstər orta məktəbdə, istər ali məktəbdə, istərsə də hər hansı təhsil ocağında azərbaycançılıq ideologiyasının təbliği, vətənpərvərlik ruhunda gənclərin tərbiyə alınması, ictimai və dövlət maraqlarının qorunması barədə kifayət qədər təbliğat aparılır, maarifləndirmə həyata keçirilir. Belə bir şəraitdə yolda, ictimai və dövlət maraqlarımızın, milli maraqlarımızın, mənafələrimizin, dəyərlərimizin qorunması yolunda gənclərimizin cəhdindən, qanından keçdiyinin də hər kəş şahidi oldu".

raqlarının qorunması barədə kifayət qədər təbliğat aparılır, maarifləndirmə həyata keçirilir. Belə bir şəraitdə yolda, ictimai və dövlət maraqlarımızın, milli maraqlarımızın, mənafələrimizin, dəyərlərimizin qorunması yolunda gənclərimizin cəhdindən, qanından keçdiyinin də hər kəş şahidi oldu".

Məqalə
"Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi"nin maliyyə dəstəyi ilə "İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi" istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Milli təhlükəsizliyin təminatı

tin bu proseslərdə hesabatlı olması kimi prinsiplər onun əsas prioritetlərindədir.

Bu maraqların qorunması yalnız dövlət orqanlarının deyil, eyni zamanda cəmiyyətin bütün üzvlərinin - vətəndaşların, media nümayəndələrinin, müəllimlərin və gənclərin ortaq məsuliyyətidir. İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi ümumi milli təhlükəsizliyin təminatıdır və hər bir fərdin rifahına xidmət edir".

Yeganə

Qarabağda son pərdə: Antiterror əməliyyatının siyasi və strateji yönələri

2023-cü ilin 19-20 sentyabr tarixlərində Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror əməliyyatı həm hərbi, həm siyasi, həm də psixoloji baxımdan dönmüş nöqtəsi oldu. Bu əməliyyat, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonrakı dövrdə yarımçıq qalan proseslərin məntiqi yekunu kimi dəyərləndirilə bilər.

Əvvəlcə qeyd etmək lazımdır ki, 2020-ci ilin noyabr bəyanatına əsasən, erməni silahlı dəstələri Qarabağı tərk etməli idilər. Lakin üç il ərzində əksinə, silahlı qüvvələr artı, yeni istehkamlar quruldu və bölgədə təxribatların sayı çoxaldı. Ermənistan rəhbərliyi sülh çağırışlarını qulaqardına vuraraq vəziyyəti davamlı gərginlikdə saxladı. Azərbaycan isə dəfələrlə xəbərdarlıq etsə də, nəticə əldə olunmadı.

Belə şəraitdə sentyabrın 19-da törədilən terror aktı son damla oldu. Mülki şəxslərin və hərbiçilərin həlak olması, Ordumuzun mövqelərinin atəşə tutulması dövlətin qəti addım atmasını zəruri etdi. Əməliyyat peşəkarlıqla həyata keçirildi, düşmən mövqeləri qısa zamanda zərərçildirildi, separatçılar təslim olmağa məcbur qaldı.

Əldə olunan nəticələr yalnız hərbi uğurla məhdudlaşmadı. Qonda rejim ləğv olundu, qanunsuz silahlı dəstələr tərkisilah edildi, Azərbaycan bayrağı Xankəndi və digər şəhərlərdə ucaldıldı. Bu, həm də beynəlxalq aləmə aydın mesaj idi: Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü dənəşiksiz təmin ediləcək.

Əməliyyat sonrası mərhələ isə reintegrasiya prosesi ilə səciyyələndi. Qarabağda yaşayan erməni əhali qarşısında seçim qoyuldu - Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək və ya bölgəni tərk etmək. Bu proses Azərbaycanın humanist yanaşmasının göstəricisi idi və gələcəkdə bölgədə dayanıqlı sülhün əsasını qura bilər.

Nəticə etibarilə, 2023-cü ilin antiterror əməliyyatı Azərbaycanın yaxın tarixində "son pərdə" rolunu oynadı: separatizmin ləğvi, dövlət suverenliyinin tam təmin olunması və regionda yeni geosiyasi düzənin başlanğıcı.

Züriyyə Qarayeva, politoloq

Fransada iqtisadi vəziyyət qeyri-qənaətbəxşdir

Beynəlxalq kredit reyting agentliyi "Fitch Ratings" Avropa ölkələrinin xarici və yerli valyutada uzunmüddətli kredit reytingini yeniləyib. Avrozonada ölkələrindən Portuqaliyanın kredit reytingi "A-"dan "A"-ya yüksəldilib

"Fitch Ratings" ölkənin kredit reytingini aşağı salıb

və proqnozu "sabit" elan edilib. İspaniyanın reyting balı isə "A"-dan "A+"-ya yüksəldilib və proqnozu "sabit" təyin olunub. "Fitch Ratings"ın

açıqlamasına görə, İspaniyanın özəl sektorunun son 10 ildə borc azaldılması sahəsində apardığı sayılır öz mühüm bəhrəsini verib, xarici balans-

da əhəmiyyətli yaxşılaşma qeydə alınıb, ölkənin iqtisadi şoklara qarşı davamlılığı artaraq xarici maliyyələşmədə riskləri azalıb.

Avropa Birliyi ölkələrinin əksəriyyətinin kredit reytingi isə əvvəlki kimi sabit saxlanılıb, bəzi dövlətlərin isə reyting əmsallarında geriləmə

baş verib. Agentliyin reyting balını ən çox aşağı saldığı ölkə isə Fransa olub. "Fitch" Fransanın xarici valyutada uzunmüddətli kredit reytingini "AA-"dan "A"-ya endirib və reytingin proqnozunu "müsbət"dən "sabit"ə dəyişib.

Fransanın xarici borcu ÜDM-nin 120 faizinə yüksəlib

Ekspertlərin fikrincə, Fransa iqtisadiyyatına dair qiymətləndirmələr son bir ildə kəskin pisləşir, ölkənin yüksək və artan borc nisbəti davam edərək gəlirləri üstələyir. Dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 2024-cü ildə 113,2 faiz təşkil edərsə, hazırda 120 faizə yüksəlib. Bu isə ölkənin yeni iqtisadi şoklara cavabvermə qabiliyyətini məhdudlaşdırır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun metodologiyasına əsasən, xarici borcun ÜDM-ə nisbəti 50 faizi aşması "qırmızı xətti" ötmək anlamına gəlir və maliyyə-büdcə dayanıqlığına ciddi zərbə vura bilər. Borcun məbləğinin yüksək olması ölkənin ümumi xarici öhdəliklərini pisləşdir-məklə yanaşı, milli iqtisadi təhlükəsizliyinə də mənfi təsir göstərir. Bu

baxımdan Fransa həmin cizgini artıqlaması ilə keçib və dövlət öhdəliklərinin pisləşməsi əmsalı Aİ-də ən təhlükəli həddədir. Fransada borc öhdəliklərinin pisləşməsinə hökumətin uğursuz maliyyə siyasəti daha çox təsir göstərir, xüsusilə də sonuncu hökumət kabinetinin bu prosesi daha da gərginləşdirdiyi vurğulanır. Keçən il keçirilən erkən seçkilərdən sonra Fransada 3 fərqli hökumətin fəaliyyət göstərməsi və vahid koordinasiyanın

olmaması maliyyə konsolidasiya tədbirlərini zəiflədərək

daxili məhsulun (ÜDM) aylıq müqayisədə cəmi 0,1 artsa da, inflyasiya 4-5 faiz olmaqla real gəlirləri xeyli üstələyib. Zəif artım səbəbi ABŞ-ın tətbiq etdiyi tariflər fonunda artan ticarət qeyri-müəyyənliyinə görə biznes və əhalinin ehtiyatlı davranışlarıdır. Bununla belə, borc-

lanma xərclərinin artması da iqtisadi aktivliyə mənfi təsir edib. Hələ də başlanmaqla əmlak sektorundakı uzunmüddətli durğunluq yerli tələbatın zəif qalmasının başlıca səbəblərindən biri olaraq qalır. Son aylarda faiz endirim-

birələr nümayiş etdirməsi borc yükünün 2029-cu ilə qədər daha da artacağından xəbər verir. Hökumət aşağı artım fonunda büdcə gəlirlərini azaldır, xərcləri qarşılamay üçün büdcə kəsi-

ri və likvidlik dəstəyi kimi tədbirlər qeyri-müəyyənliyin davam etməsinə səbəb olmaqdadır. Ümumilikdə, Aİ bölgəsində iqtisadi Qeyri-Müəyyənlik İndeksi və Ticarət Qeyri-Müəyyənlik İndeksi (TPU) nəzərəcarpacaq dərəcədə artıb. Bu isə iqtisadi subyektlərin gələcəyə dair proqnozları və qərarvermə proseslərini daha da mürəkkəbləşdirir. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) "Regional iqtisadi perspektivlər" adlı hesabatında da ABŞ-ın ticarət siyasətində baş verən dəyi-

rini və borcu artırmağa məcbur olub.

şikliklərin, o cümlədən gözlənilən sort tarif tədbirlərinin global iqtisadiyyata təsirləri və itkiləri barədə proqnozlar yer alıb. BMT-nin Ticarət və İnkişaf Konfransının (UNCTAD) Ticarət və İnkişaf Hesabatında da sort pul siyasəti fonunda Avropada tənəzzül meyillərinin əlamətlərinin olmasına işarə edilib.

"Eurostat" dan bədbin proqnozlar

Bölgədə ən çox təsirlərə məruz qalan ölkələr kimi Fransa və Almanıyanın üzlaşdığı maliyyə sıxıntıları vurğulanır. Proqnozlara əsasən, bu ölkələrdə alıcılıq qabiliyyətinin zəifləməsi və yüksək faiz dərəcələri fonunda kreditlərin azalması, eləcə də investisiya təşviqinin zəifləməsi ümumilikdə, avrozonada iqtisadi artım gözləntilərini zəiflədir.

ELBRUS

Cənubi Qafqazda sabitliyin və əbədi sülhün bərqərar olması istiqamətində atılan addımlar prosese sürət qazandırır. Avqustda Vaşinqtonda baş tutan görüşlər və imzalanan sənədlər, xüsusilə, sülh sazişi layihəsinin parafanması danışıqların müsbət nəticə ilə yekunlaşacağı barədə ümidləri artırır.

2022-ci ildən start götürmüş sülh prosesi ümumilikdə Cənubi Qafqazın yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması üçün real vasitədir - bu, mühüm bir coğrafiyada yeni

münasibətlər sistemi formalaşdıracaq. Belə ki, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülhün imzalanması həm Bakı-İrəvan, həm də Ankara-İrəvan münasibətlərinin

normallaşmasına yol açacaq. İndiki məqamda İrəvan həm də Türkiyə ilə münasibətləri yeni çərçivəyə salmaqda maraqlı olduğunu ortaya qovur. Çünki Türkiyə ilə

Azərbaycanın strateji əməkdaşlığı bölgədə yeni təhlükəsizlik arxitekturası yaratmaqla yanaşı, həm də bölgənin gələcək inkişafının əsas formuluna çevrilib.

Yeri gelmişken, öten hafta sonu iki ilde arasında normallaşma prosesine cababdeh olan nümayəndə heyətləri arasında görüş olub - Türkiyə nümayəndə heyəti Ermənistana səfər edib. Səfərdən önce Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinin yaydığı açıqlamada bildirilirdi ki, iki ölə arasında tam normallaşmaya nail olmaq məqsədi ilə Türkiyə-Ermənistan normallaşma prosesini davam etdiririk. Səy olundur ki, xüsusi nümayəndələrin 2022-ci ilin yanvarında Moskva keçirilən ilk görüşü ilə başlayan proses inliyədək bəz raunda həyata keçiriləcək. Prosesə fasiləsiz və həssaslıqla həyata keçirilib, normallaşma istiqamətində müəyyən irəliləyişlər əldə olub. Bildirildirdi ki, xüsusi nümayəndələrin danışıqların

altıncı raundu üçün keçiriləcək görüşdə də Türkiyə nümayəndə heyətinə Türkiyə ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması üzrə Prezident Ərdoganın təyin etdiyi xüsusi nümayəndə səfir Sərdar Kılıç rəhbərlik edəcək.

Sentyabrın 12-də isə Türkiyə və Ermənistan arasında normallaşma prosesi üzrə xüsusi nümayəndə səfir Sərdar Kılıç Ermənistanı səfər edib. Ermənistanın Türkiyə üzrə xüsusi nümayəndəsi Ruben Rubinyan türkiyəli həmkarı Sərdar Kılıçı Ermənistan-Türkiyə sərhədində

də, Marqara keçid məntəqəsi yaxınlığında qarşılayıb. Daha sonra İrəvana səfər edən nümayəndə heyəti arasında görüş keçirilib. Görüşlə bağlı Ermənistan XİN-in yaydığı məlumatda bildirilir ki, Ermənistan və Türkiyə arasında normallaşma prosesi üzrə xüsusi nümayəndə

tan arasında deyil, bütün Mərkəzi Asiya və Türək respublikalarına açılış baxımından mühümdür. Qısa müddətdə bu xətti açaraq İğdır və Qarsın iqtisadiyyatına töhfə vermək arzumuzdur", - o bildirib.

Vurgulanmalıdır ki, dəhlizin açılması yeni ticəri-iqtisadi üstünlüklər yaradır ki, İrəvan da bu üstünlüklərdən faydalana bilecək - əlahiddə olaraq, həm də Türkiyə ilə normal iqtisadi-siyasi əlaqələrə malik olacağı təqdirdə regional inkişafın

əsas ünsürlərindən birinə çevrilməklə yanaşı, Şərq-Qərb loqistik ticarət və yükdaşıma yoluna qoşula biləcəkdir. Çünki Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) Şərq-Qərb marşrutu üzərində ən qısa yol kimi əhəmiyyət daşıyır və dəhlizin coğrafi imkanları olduqca genişdir. Beləliklə, Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin normallaşmasının digər bir mühüm şərti Zəngəzur dəhlizinin (TRİPP) açılması ilə üst-üstə düşür.

Yeri gəlmişkən, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan İtaliyanın Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda (IAI) keçirilən konfransda bildirib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasındakı Şülh sazişinə son imzalar atıldıqdan dərhal sonra Türkiyə ilə Ermənistan arasındakı normallaşma sürətli şəkildə həyata

sarsılmazlığına dəlalət edən sübutdur -
Türkiyə XİN başçısı bir daha bəyan
edir ki, Ankara ilə İrəvan arasındakı
normallaşma prosesinin sürəti Ermənis-
tanla Azərbaycan arasında imzalanacaq
sülhə əsaslanacaq.

P.İSMAYILOV

Fələstin dövləti necə yarana bilər?

Sentyabrın 12-də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasında 142 səs lehinə, 10 səs əleyhinə olmaqla, 1967-ci il sərhədlərində Fələstin dövlətinin yaradılmasını dəstəkləyən qərar qəbul edilib.

təkləyən qətnamə qəbul edilib. Qətnamə “Nyu-York Bəyannaməsi” adlanır. Qeyd edək ki, sözügedən qətnamənin təşəbbüskarları Fransa və Səudiyyə Ərəbistanı olub. Sənəd

BMT tarixində Fələstin məsələsində ən geniş dəstək toplayan sənədlərdən biri kimi qiymətləndirilir. Qətnamənin əleyhinə səsvərlənər arasında İsrail, ABŞ, Argentina və Macarıstan da yer alıb. 22 ölkə, o cümlədən Kamerun, Danimarka, Moldova və Şimali Makedoniya səsvərməyə bitərəf

qalıb. Bu mühüm səsvermədə Azərbaycan və Ermənistan da Fələstinlə bağlı qərarın "lehinə" səs verib. Gürcüstan isə səsvermədə iştirak etməyib. İsrailin Xarici İşlər Nazirliyi qətnamənin kəskin şəkildə rədd edərək, BMT Baş Assambleyasının "siyasi sirk" adlandırıb. Ekspertlər qeyd edi-

lər ki, qətnamə hüquqi baxımdan məcburi xarakter daşımasa da, siyasi rəmz olaraq həm İsrailə, həm də dünya ictimaiyyətinə güclü mesaj göndərir - onlar hesab edirlər ki, Fələstin məsələsində beynəlxalq konsensus getdikcə daha da möhkəmlənir.

Voting Result:

IN FAVOUR	120
AGAINST	14
ABSTENTION	45

Voting Result:

IN FAVOUR	120
AGAINST	14
ABSTENTION	45

Ona görə ki, həmin sərhədlər artıq yoxdur. Vaxtilə Fələstin hakimiyyətinə məxsus olan ərazilərdə onilliklər ərzində güclü məskunlaşma həyata keçirilib -
həmin rib ki, BMT
Baş Assambleyasında Fələstin dövlətinin yaradılması ilə bağlı qətnamənin qəbul edilməsi tarixi bir hadisədir. Onun sözlərinə görə, bu qətnamə son iki il ərzində Oəzzada bax verən hadisələrdən dola

y1
 müzakirəyə
 çıxarılıb. “Bu,
 ciddi bir siyasi
 hadisədir, am-
 ma Fələstin
 dövlətinin for-
 maləşməsi uzun zaman aparacaq. İlk
 növbədə İsrail bu məsələdə öz möv-
 qeyini nümayiş etdirməlidir. İsrail bu-

ərəzilərdə kütləvi şəkildə İsrail vətəndaşları məskunlaşdırılıb,” – deyərək S.Hümbətov əlavə edib ki, İsrail heç bir zaman öz nəzarəti altında olan ərəziləri Fələstinə qaytarmayacaq: “Fələstin dövlətinin mövcudluğu 1967-ci ildən əvvəlki sərhəd xətləri çərçivəsində təmin etmək üçün ilk növbədə İsrailin nəzarəti altında olan ərəziləri Fələstinə qaytarılmalı və ondan sonra ərəzilərdə vaxtilə məskunlaşmış israili sakinlər məcburi köçürülməlidir. Bu, indiyə qədər baş tutmayıb, bundan sonra da reallaşmayacaq”.

Ekspert vurğulayıb ki, Fələstin dövlətinin yaradılması nəzəri baxımdan mümkün olsa da, praktiki baxımdan qeyri-mümkündür. "BMT Baş Assambleyasının Fələstinlə bağlı qətnəsinin həyata keçməsi qeyri-rəal görünür. Ən yaxşı halda FƏTH VƏ HƏMAS-in nəzarəti altında olan ərazilərdən ibarət Fələstin dövlətinin yaradılması mümkündür. Amma 1967-ci ildən əvvəlki sərhəd xətləri cərcivəsində vaxt".

miyyətdə
olan ultra-sağçı si-
yasi qüvvələr tama-
milə başqa siyasi

mövqedədirlər. Bu baxımdan ikili döv-lət prinsipinin yaxın perspektivdə reallaş-ması inandırıcı gö-rünür. Bir çox fak-ı həyata keçməsinə

torlar bu prinsipin həyata keçməsinə əngəl olur”.

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmətbuatayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Kəlbəcər sakinlərinin sayı 233 oldu

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış davam etdirilir. Dünən Gəncə şəhərindən 14 ailə (56 nəfər), Bakı şəhərindən 12 ailə (56 nəfər), Abşeron rayonundan 3 ailə (13 nəfər), Tərtər rayonundan 1 ailə (6 nəfər), Samux rayonundan 1 ailə (4 nəfər), Mingəçevir şəhərindən 1 ailə (4 nəfər), ümumilikdə 32 ailə - 139 nəfər Kəlbəcər şəhərinə köçürülüb.

Beləliklə, dünənki köç də nəzərə alınmaqla Kəlbəcər şəhərinə cəmi 52 ailə (223 nəfər) köçürülüb.

Kəlbəcərə gedən yol...

Dağlar yenidən nəfəs alır

1993-cü ilin yazında Kəlbəcərdən çıxarılan insanlar təkcə evlərini deyil, kök saldıkları torpağı, uşaqılıq illərini, ata yurdunu itirmişdilər. O köç göz yaşı, qaçış və iztirablı addımlar idi. Bəzisi qocalarını kürəyində daşıdı, bəzisi kör-

pəsini qucaqlayıb yollara düşdü. Kəlbəcərin yolları o gün sükutun içində çırpınan haraylarla dolmuşdu... Amma xalqımız heç vaxt unutmadı, Kəlbəcəri gələcəkdə yaşatdı. Kəlbəcər təkcə xəritədə bir yer deyildi, o həsrət, möhnət və

təşkil edilib.

Qeyd edək ki, Kəlbəcər şəhərində 2,24 hektar ərazidə müasir təhsil kompleksinin inşası davam edir.

olunan ilk tədris ocağı modul tipli binada fəaliyyətə başlayıb. Bina məktəblilərin təhsillərini davam etdirmələri üçün müvəqqəti olaraq

emalatxana və 70 yerlik yataqxana nəzərdə tutulub. Təhsil kompleksinin 2026-cı ildə istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

33 il sonra ilk zəng...

Məktəbdə Bilik Günü münasibətilə təşkil olunan tədbirdə qeyd edilib ki, 32 il məcburi köçkünlüyün ağır sınaqlarını yaşamış soydaşlarımız bu gün qalibiyyətin bəhrəsini görürək doğma torpaqlarında həyatın yenidən bərqərar olmasına şahidlik edirlər.

Kəlbəcər bu gün yenidən dirçəlir. Yeni evlər, məktəblər, yollar, infrastruktur, ən əsası isə yenidən doğulan ruhlar. Bir torpaq ancaq insan ayağı dəyəndə, uşaq səsi gələndə, ocaq yandıqda və dua oxunduqda yaşayır. Kəlbəcər indi yaşayır. Çünki o artıq sahibsiz deyil!

Yeganə BAYRAMOVA

Görünməz qalxan...

Gələcəyimizi qoruyan təbəqə

Günəş həyat mənbəyidir. Gözlərimizi səmaya qaldıranda mavi səmanı görürük, bəzən ağ buludları, bəzən də

günəşin parıltısını. Bəs bu gözəllikləri görmək, rahat nəfəs almaq, yaşamaq üçün bizi nələr qoruyur? Yer kürəsinin üstündə gözlə görünməyən, lakin hər canlının həyatını qoruyan bir qalxan var. Bu, ozon qatıdır.

Ozon qatı atmosferin yuxarı təbəqəsində yerləşən nazik, lakin güclü bir müdafiə xəttidir. Onun ən əsas vəzifəsi Günəşdən gələn zərərli ultrabənövşəyi (UV) şüaların qarşısını al-

maqdır. Bu şüalar birbaşa yer səthinə düşsəydi, həyat dediyimiz anlayış bu qədər rəngarəng, bu qədər davamlı olmazdı. UV şüaları insanlarda dəri xərcəngi, göz xəstəlikləri, immun sisteminin zəifləməsi kimi ağır nəticələrə səbəb ola bilər. Bitkilər məhv olar, dənizlərin dibindəki həyat zənciri pozular, qida təhlükəsizliyi ciddi risk altına düşərdi. Bir sözlə, bu “qalxan” bizi hər gün səssiz-sədasız qoruyur.

“Elmdən global fəaliyyətə”

1994-cü ildə BMT Baş Assambleyasının Qətnaməsi ilə sentyabrın 16-sı Beynəlxalq Ozon Qatının Mühafizəsi Günü elan edilib. Həmin təqvim günü ozon təbəqəsini mühafizə edən maddələrlə bağlı Monreal Protokolu-nun (1987) imzalandığı tarixə əsasən təsis edilib və 1995-ci ildən qeyd olunur. Belə ki, 1987-ci il sentyabrın 16-da 36 ölkə sənəd imzalayaraq ozon təbəqəsini parçalayan maddələrin istehsalını məhdudlaşdırmaq və tamamilə dayandırmaq barədə öhdəlik götürüb. Bu günün məqsədi Monreal Protokolunda və ona düzəlişlərdə müəyyən edilmiş məqsədlərə uyğun olaraq fəaliyyətlərin təşviqidir. Hazırda həmin protokolu 127 ölkə imzalayıb. Hər il bu əlamətdar gün ozon təbəqəsinin mühafizəsi ilə bağlı kon-

ret mövzuya həsr olunur. 2025-ci ilin mövzusu isə “Elmdən global fəaliyyətə”dir.

Ötən əsrin 80-ci illərində elm adamları Antarktika bölgəsində ozonun ümumi tərkibinin 2 dəfə azaldığını kəşf etmişdilər. Məhz o zaman ozon dəliyi barədə məlumatlar ortaya çıxdı. Bu dəlik sadəcə atmosferdəki boşluq deyil, insan səhlənkarlığının, istehlak hərisliyinin, təbiətə qarşı saymazlığın rəmzidir. Ozon dəliyi artdıqca, Günəşin zərərli şüaları daha çox yer səthinə çatır. Nəticədə dəri xərcəngi halları artır, göz xəstəlikləri çoxalır, dəniz ekosistemləri pozulur, kənd təsərrüfatı zəifləyir. Bir sözlə, Günəş artıq həyat mənbəyi olmaqdan çıxır, təhlükəyə çevrilir.

Mühüm protokol...

Ozon təbəqəsinə fabrik və sənaye müəssisələrinin məhsulu olan xlor oksidi mənfi təsir göstərir. Buna görə də ozon təbəqəsini parçalayan maddələrin tənzimlənən istifadəsinin mərhələli şəkildə dayandırılması və

kondisionerlərin daha intensiv istifadəsinə əvəzlənməsindən, yaşıl iqtisadiyyata mərhələli keçidin təmin edilməsindən ibarətdir. Hazırda Azərbaycan həmin konvensiya üzrə üzv-

nəticədə belə istifadənin azaldılması ozon təbəqəsinin indiki və gələcək nəsilin rifahı naminə qorunmasına töhfə verməklə yanaşı, həm də iqlim dəyişikliyi qarşısını almaqda faydalıdır. Beləliklə, Monreal Protokolunun həyata keçirilməsi soyuducularda, kondisionerlərdə və digər istehlak mallarında ozonu məhv edən kimyəvi maddələrin 99 faizinin mərhələli şəkildə dayandırılmasına səbəb oldu.

Ozon təbəqəsinin qorunması səyləri də iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə söylərinə öz töhfəsini verib. Belə ki, ekspertlərin fikrincə, həyata keçirilən tədbirlər sayəsində 1990-cı ildən 2010-cu ilədək atmosfərə 135 milyard ton karbon qazının atılmasının qarşısı alınıb.

rinə götürdüğü öhdəlikləri yerinə yetirən ölkələr sırasındadır. Ölkəmizdə Protokol çərçivəsində görülmüş tədbirlər nəticəsində ODM-lərdən istifadə Monreal Protokolu üzrə müəyyən edilmiş grafikə uyğun olaraq mərhələlərlə istifadədən çıxarılıb, istehlak 271 tondan 0.016 tona qədər azalıb.

Ozon qatının tükənməsinə dair son

Beləliklə, Monreal Protokolu vasitəsilə Yer kürəsinin zərərli ultrabənövşəyi radiasiyaya məruz qalmasını azaltmaq insan sağlamlığı və ekosistemlər qorunur. Eyni zamanda, ozon təbəqəsini məhv edən maddələrin qeyri-qanuni mənbələri meydana gəldikdə onları aradan qaldırmağa davam edərkən əldə edilən nailiyyətləri qorumaq lazımdır. 2019-cu il yanvarın 1-dən qüvvəyə minən Monreal Protokoluna Kiçik Düzəlişinin həyata keçirilməsi üçün də tam dəstək tələb olunur. Potensial istixana qazları olan hidrofluorokarbonları mərhələli şəkildə ləğv etməklə əsrin sonuna qədər global temperatur artımını 0,4°C azaltmağa nail olmaq olar. Həmin tədbirləri mərhələli şəkildə həyata keçirməklə iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə irəliləyiş əldə etmək mümkündür.

elmi araşdırmalar isə göstərir ki, konvensiyanın icrası nəticəsində 2000-ci ildən bəri planetdə ozon təbəqəsinin hissələri 10 il ərzində 1-3 faiz sürətlə bərpa olunur. Proqnozlaşdırılan sürətlə ozon qatı şimal yarımkürəsi və orta enliklərdə 2030-cu ilə, cənub yarımkürəsində 2050-ci ilə, qütb bölgələrində isə 2060-cı ilə qədər tamamilə bərpa oluna bilər.

Yeganə BAYRAMOVA

Astronomlar NASA-nın “James Webb” kosmik teleskopu tərəfindən bu yaxınlarda kəşf edilmiş və açıqlana bilməyəcək dərəcədə böyük kütlələrə malik bir çox erkən qalaktikaların “qara ulduzlar” ola biləcəyinə dair sübutlar tapıblar. Bunlar isti qaz qabığı olan superkütləli qara dəliklərdir. AZƏRTAC “Reuters” agentliyinə istinadla xəbər verir ki, bu barədə Almaniyanın Maks Plank Astronomiya İnstitutunun (MPIA) mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir: “Təhlil və müşahidələrimiz zamanı biz 35 qədim qalaktikanın xüsusiyyətlərini kəşf etdik və tədqiqatların nəticələrinə görə, onlardan bəziləri “James Webb” kosmik teleskopundan əvvəl əldə edilmiş şəkillərdə də aşkarlanıb. Eyni zamanda, spektrinin unikal qur-

Yeni kəşf edilən böyük qalaktikalar - “qara ulduzlar” ...

luşuna görə “Uçurum” adlandırdığımız əvvəllər naməlum obyektlərdən biri Kainatın ən qeyri-adi nümunələrindən biri olub”.

Astronomlar qeyd etdiyi kimi, “James Webb” orbital teleskopunun əldə etdiyi kainatın son şəkilləri astronomların “zəif qırmızı nöqtələr” adlandırdığı və əvvəllər

məlum olmayan qədim qalaktikaların mövcudluğundan xəbər verir. Onlar radiasiya spektrinin qeyri-adi strukturuna malik primitiv qalaktikalardır və kütləsi böyümə prosesini təsvir edən cari nəzəriyyələrdə olduğundan xeyli yüksəkdir.

Belə bir anomaliya bu qalaktikaların təbiəti ilə bağlı çoxlu müzakirələrə səbəb

olub və alimləri erkən Kainatda bu obyektlərin böyümə mexanizmlərinin müasir dövrdə kütlə qazanmalarından fərqli olub-olmaması barədə mübahisə etməyə sövq edib. Avropa və Amerika astronomları “Uçurum”un müşahidələri zamanı edilən məlumatların təhlili nəticəsində “zəif qırmızı nöqtələr”in bütün əsas qeyri-adi xüsusiyyətlərinə alternativ izahat təklif ediblər.

Astronomlar Yerdən 12 milyard işıq ili uzaqlıqdakı Cetus bürcündə yerləşən erkən qalaktikani UDS-154183 adlandırıblar. Bu obyekt qeyri-adi dərəcədə böyük miqdarda ultrabənövşəyi şüalanma əmələ gətirir və onun spektr strukturunda çox güclü “Balmer sıçrayışı” var, yəni, qısa dalğalardan uzun dalğalara keçərkən şüalanmanın parlaqlığında kəskin dəyişiklik olur ki, bu da

adətən böyük yaşlı ulduzlar və ya çoxlu sayda belə işıq saçan qalaktika üçün xarakterikdir.

Alimlər ilkin qalaktikaların müxtəlif variasiyalarının kompüter modellərindən istifadə etməklə “Uçurum”u böyütməyə çalışıblar, lakin onların heç biri bu qalaktikanın böyük kütləsi və kiçik ölçüsü, təxminən 130 işıq ili nəzərə alınmaqla UDS-154183 spektrinin strukturunu təkrarlaya bilməyib. Bu, alimləri inanmağa vadar edib ki, UDS-154183 qalaktika deyil, “qara ulduz” adlanan ekzotik obyekt - kütləsi Günəşdən təxminən 15 milyon dəfə böyük olan, çox isti, sıx və hidrogen-helium plazma buludunun əhatəsində yerləşən superkütləli qara dəlikdir. Tədqiqatçılar belə qənaətə gəliblər ki, erkən Kainatda çoxlu sayda belə “qara ulduzun” mövcudluğu bir çox erkən qalaktikanın anomol böyük kütləsinə və qara dəliklərin qeyri-mümkün dərəcədə yüksək böyümə sürətini potensial olaraq izah edə bilər.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Aqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317
Tiraj: 5036
Sifariş: 1907
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayında nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:

Yeganə Bayramova